

Rousseau'nun Toplum Felsefesine göre bugünün Türkiye'si

Rousseau *Toplum Sözleşmesi*'nin hemen başında adalet ile faydanın birbirinden ayrı düşmemesi için hakkın onayladığı şeyle çıkarın gerektirdiği şeyin uzlaştırılması gerektiğini söyler.

Yani kişinin özel çıkarına uygun düşen şeyin aynı zamanda hakkaniyetli olması gerekir. Kişi eğer hak, hukuk gözetmeden çıkarlarını düşünüyorsa burada adaletten söz edilemez. Bugün sıkça karşılaştığımız şey, yönetenlerin çıkarları doğrultusunda hak, hukuk gözetmeden hareket etmeleridir.

Güçlü Yönetici eğer hak hukuk gözetmeden çıkarlarını düşünüyorsa burada adaletten söz edilemez ...

En güçlü, gücünü hakkaniyetli bir biçimde kullanmadıkça egemenliğini devam ettiremez. Sadece kaba güç ve şiddet, güçlüünün egemenliğini korumaya yetmez. Kaba gücün hakla hiçbir ilgisi yoktur, sözleşmelere bunun için ihtiyaç duyulur. Oysa bugün kaba güç, siyasetin temel enstrümanı olmuştur. Hakkını arayan her kim olursa olsun kaba güçle bastırılmaktadır.

Baskıya rağmen, insanlar tarih boyunca baskıya karşı özgürlükleri uğruna mücadele ettiler. Özgürlükten vazgeçmek insan olma niteliğinden, insan haklarından ve ödevlerinden vazgeçmek demektir. Böyle bir vazgeçme insanın doğasına uygun değildir.

İnsanın iradesinden özgürlüğü almak, davranışlarından her türlü ahlak düşüncesini kaldırmak demektir. Bu yüzden bir yanda mutlak bir otorite diğer yanda sınırsız bir boyun eğmenin söz konusu olduğu bir sözleşme insanın doğasına aykırı olduğu için tutarsız bir sözleşmedir.

Rousseau'nun siyaset felsefesi kendi dönemi için radikal sayılabilecek eşitlikçi fikrileri dile getirmesinin yanı sıra, halk egemenliği fikrini modern ulus devletin kurucu ilkesi haline getirmesi nedeniyle de önemlidir. Rousseau; kendisinden önce gelen ve toplum sözleşmesi fikrini savunan Thomas Hobbes ve John Locke gibi düşünürlerin ötesine geçerek ulus devleti bir doğa yasası olarak değil, tüm yurttaşların odayışması ile kurulan genel iradenin ifade ettiği halkın egemenliği üzerine kurgulamayı başarmıştır. Rousseau'nun ifade ettiği biçimiyle toplum sözleşmesi, siyasal rejimlerin uzun vadede meşruiyetini sağlar. Bu tanıma göre meşruiyetini yitiren rejimler, genel iradeyi mutlak tekil iradeye indirgeyen rejimler olarak kavranabilir. Fransız Devrimi sonrası cumhuriyetçilerin parlamentonun önüne Jan Jacques Rousseau'nun heykelini dikmesi rastlantı değildir.

Bugün AKP iktidarı mutlak bir baskıcı gücü temsil etmektedir ve halktan sınırsız bir boyun eğme talep etmektedir. Bilhassa kendi parti kadroları bu boyun eğmeye razı olurken ciddi manada bir ahlaki çürüme baş göstermiştir.

Erdoğan'ın sürekli olarak yurttaşları hedef alması, AKP'yi eleştiren kim olursa olsun kapısında polisi bulması, İktidarın yurttaşları düşman olarak gördüğü anlamına gelmektedir.

Eşitsiz, adaletsiz ve özgürlüğe dayalı olmayan bir sözleşme mealen şöyledir: Seninle öyle bir sözleşme yapacağım ki, hep benim iyiliğime ve senin zararına olacak; keyfim istediği sürece ben uyacağım, keyfim istediği sürece sen de uymak zorundasın.

Rousseau'ya göre böylesi bir sözleşme boyunduruktan farksızdır. Böyle bir sözleşmede bir ulusla, bir başkan değil bir efendi ile onun köleleri vardır.

Böylesi bir sözleşmede kamusal bir yarar yoktur. Hükmeden kişi, diğerlerinin çıkarından çok özel bir çıkara göre hareket eder. Bugünün Türkiye’inde de her şey halkın aleyhine, iktidarın lehine cereyan etmektedir. Mesela EYT sorunu, iktidarın gündeminde bile değildir, zira kendi lehine bir durum yoktur.

Öte yandan Kanal İstanbul projesinde fazlasıyla ısrar edildiğini görmekteyiz. Bu projede ise halkın lehine hiçbir şey yoktur. Herhangi bir icraatta kamu yararı gözetilmemektedir. Üçüncü Havalimanı söz konusu olduğunda da durum böyledir. Gözetilen halkın değil iktidar sahiplerinin menfaatidir. Egemen varlık yurttaşları topluluk yararına olmayan hiçbir şeye zorlayamaz. Örneğin Üçüncü Havalimanı ya da Kanal İstanbul gibi projelere girişemez. Saray inşaatlarına kalkışamaz. Çünkü bunların hiçbiri kamu yararına değildir.

Toplum sözleşmesi yurttaşlar arasında öyle bir eşitlik kurar ki herkes aynı haklardan yararlanır. Egemen varlık, bütünü oluşturan kimseler arasında hiçbir ayrılık gözetmez. Egemen varlık kimseye bir ayrıcalık sağlayamayacağı gibi kimseyi de daha fazla yükün altına sokamaz. Bugünden bakılarak söylenecek olursa sırf egemen gücün yanında durduğu için iş, imtiyaz, ihale, kredi ya da teşvik sağlanamaz.

Başkent Gaz, Ensar Vakfına Kızılay vasıtasıyla para transferi gerçekleştirilemez. Eşitlik; güç bakımından zorbalığa kaçılmaması, gücün mevki ve yasalar neyi gerektiriyorsa öyle kullanılmalıdır.

Varlık bakımından ise eşitlik hiçbir yurttaşın ne başkasını satın alacak kadar zengin ne de kendisini satmak zorunda kalacak kadar yoksul olmasıdır. Bugün ise zenginin daha zengin, yoksulun daha yoksul olduğu bir tabloyla karşı karşıyayız.

İktidarın üstün iradesi genel iradede ya da yasadan başka bir şey değildir. Hükümdarda toplanan güç de kamu gücüdür. Özel çıkarların kamu işlerini etkilemesinden daha tehlikeli bir şey yoktur. Oysa bugün Erdoğan’ın iradesi genel iradeyi aşmak şöyle dursun yok saymaktadır. Cumhurbaşkanlığına tanınan

olağanüstü yetkiler meselenin bir boyutu iken diğer yandan Cumhurbaşkanlığı bütçesinin devasa boyutu, Sarayın olağanüstü masrafları Erdoğan’ın özel çıkarlarının kamu işlerini de etkilediği aşikârdır. Monarşide makinenin bütün çarkları aynı eldedir. Krallar mutlak olmak isterler. Kralın özel iradesi diğer tüm iradeleri avcunun içine alır. Monarkların kişisel çıkarları her şeyden önce halkın güçsüz ve yoksul olmasını gerektirir. Monark, halkın kendisine karşı gelebilecek güce erişememesini ister. Monarşilerde yüksek görevlere erişenler düzenbaz, aşağılık ve entrikacı kimselerdir. Dolayısıyla monarşinin hüküm sürdüğü yerde liyakat yoktur. Halkın yasalar çerçevesinde özgürce toplanma hakkı vardır. Bu toplanmalar hükümdarı korkuya düşürür. Çünkü bu durumda hükümdar

kendisinden üstün bir gücün olduğunu görür. Gezi buna en iyi örnektir. Gezi’deki toplanma, iktidarın kendisinden daha büyük bir gücün halkın gücünün ortaya çıkışıdır. AKP Gezi ile birlikte ilk defa kendi kudretini aşan bir güçle karşı karşıya kalmıştır.

Zenginin daha zengin, yoksulun daha yoksul olduğu bir tablo ile karşı karşıyayız ...

